

Кравець І. Л.¹
Школа для Дитини

¹ *Кравець Ірина Леонідівна, здобувач Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», м. Хмельницький, Україна*

Анотація: У статті розглянуто Дальтонський план як відроджену концепцію альтернативної освіти в Польщі; як приклад, наведено навчальний заклад «Школа для дитини», який втілює ідеї альтернативної освіти в системі оновленої моделі навчання та виховання за Дальтонським планом.

Ключові слова: альтернативна освіта, дальтонська педагогіка, альтернативна школа.

Характерними ознаками нової парадигми системи освіти в Польщі у ХХІ столітті є скерованість на демократизацію, децентралізацію, а також на пріоритети особистості. Використання цієї парадигми означає поєднання передачі учням важливої інформації з їх вихованням через залучення до спільної творчості, до активної взаємодії і діяльнісного навчання, що незамінні у випадку розвитку вільної особистості й формування у неї критично-креативних навичок, здатності до інноваційної діяльності.

Одним з втілень гуманістично-демократичних цінностей у процес освіти є створення альтернативних шкіл. Варто зазначити, що в останні десятиліття в Польщі відбувається значний розвиток альтернативної освіти. На думку провідного фахівця альтернативної освіти у Польщі

Богдана Сліверського, цей процес є успішним головним чином тому, що вчителям, батькам та учням неможливо вже більше було толерантно сприймати традиційну модель школи з її ієрархічною, авторитарною владою і директивним спрямуванням навчання та виховання. Сучасний світ з динамічним проникненням в життя нових комунікаційних технологій, а, отже, з відкритістю на велику кількість джерел знань сам змушує до реформи освіти [3, 7].

У зв'язку з реформою освіти в Польщі в кінці ХХ на початку ХХІ століття, а також демократизацією та гуманізацією суспільства почалось відродження забутих моделей навчання та виховання. Зокрема, розпочав свою діяльність навчальний заклад, а саме підставова школа ABiS «Школа для дитини» (School4 Child) в м. Лодзь,

який втілює ідеї альтернативної освіти в системі оновленої моделі навчання та виховання за Дальтонським планом. Школа була створена в 2008 році і є першою в Польщі дальтонською школою. Директор та засновник закладу – Анна Совінська, відома з 90-х років ХХ століття як вчитель авторських класів шкільної освіти, засновник газети, руху та нагороди «Вчитель класу», співавтор першої альтернативної абетки «Подорож з Каспером», авторка багатьох дидактичних посібників для інтегрованого навчання. У 2012 році Анна Совінська була нагороджена почесним титулом «Найкращий Директор у Польщі».

У «Школі для дитини», згідно Закону про Систему Освіти від 07.09.1991 року, за основу навчання та виховання були прийняті універсальні принципи етики, записані в Міжнародній Конвенції про Права Дитини, Конституції РП, Програмній основі Освіти Загальної Основної Школи, а також Програмних основ дошкільного виховання для дитячих садків і дошкільних відділень Основних шкіл. Школа реалізує нульовий клас та шестирічний цикл освіти, по закінченні якого надається можливість продовжувати навчання в гімназіях. Школа провадить інноваційну та експериментальну діяльність згідно Дальтонського плану, яка обіймає навчання одного, декількох або всі предмети, всю школу, або її частину (клас, група чи відділ групи)[4].

Як зазначає директор та засновниця школи Анна Совінська, після багатьох років пошуку різних педагогічних альтернатив вона натрапила на концепцію Дальтон-плану. Відкриття педагогіки Дальтон-плану дало вчителю надію на краще майбутнє в організації освітніх процесів у польському дошкільному та шкільному навчанні та вихованні. Анна Совінська спонукала інших педагогів зацікавитись дальтонською освітою. В результаті цього вісім педагогів відвідали дальтонську школу в Нідерландах в м. Амерсфурт. Після повернення вони склали навчальні програми згідно основних принципів дальтонської педагогіки та придбали необхідний дидактичний матеріал. Крім того, були визначені основні напрямки навчання та виховання в «Школі для дитини», а саме: виховання творчих та активних особистостей, підготовка дітей до життя у єдності з собою, іншими людьми та природою, а також допомога дитині у її всебічному розвитку.

У квітні 2011 року «Школа для дитини» отримала Сертифікат від представників Міжнародного Товариства Дальтонських Шкіл, який зараховує заклад до мережі надзвичайно привабливих педагогічних установ альтернативної освіти у світі. Цей титул школа отримала після перевірки закладу Нідерландським президентом Dalton International Роелом Ронерем та Хансем Вен-

ке, які є едукаторами педагогіки Дальтонського плану. Перевірка відбувалась таким чином, що едукатори спілкувались з учителями, перевіряли матеріал для навчання дітей, спілкувались з самими дітьми, а також оглядали аудиторії, в яких навчаються діти. За Дальтонським Планом у школі повністю працюють I-III класи, натомість вчителі IV-VI класів вибирають лише окремі елементи дальтонської педагогіки. Заслуговує на особливу увагу і схвалення той факт, що кожен із педагогів може сам вибирати те, що в Дальтонському Плані є найбільш відповідним для його роботи. Це закладено в концептуальних засадах Дальтонського плану, які базуються на свободі, що поєднується з відповідальністю, самостійності, а також на співпраці учасників педагогічного процесу. Такі три головні засади, або напрямки вважаються надзвичайно необхідними майбутній молодій людині не тільки в освіті, але й в житті [2, 28].

Навчальна діяльність дитини в школі за Дальтонським планом полягає в тому, що їй пропонують навчальний план, який вона має опанувати протягом тижня. Натомість дитина повинна самостійно розподілити собі час та темп праці. Отримавши такий план, дитина сама планує обсяг навчальних завдань і час, коли вона має їх виконати – в понеділок, вівторок, середу чи четвер. На кінець тижня дитина повинна перевірити, чи її план був добре запланований та складений, і чи справді вона реалізувала його згідно зі своїм задумом. Звідси походить і назва – педагогіка Дальтонського плану, бо діти повинні навчитися самостійно планувати та організовувати свій час праці.

Структура «Школи для дитини» складається з одного класу дошкільного виховання (oddział zerowy) та 10 класів з першого по шостий основної школи (szkoła podstawowa). Чітко простежується динаміка школи, що свідчить про її авторитет серед батьків та педагогічної громадськості. Спочатку в ній навчалось лише 40 дітей, зараз - 140 учнів. Оскільки «Школа для дитини» має п'ятирічну традицію існування, то в п'ятих-шостих класах навчаються діти, які прийшли з інших шкіл. У школі працюють 25 вчителів, серед яких найбільша кількість – це вчителі іноземної мови. Діти вивчають англійську щодня, крім того, є одна година занять з носієм мови (Native Speaker), разом це складає сім годин на тиждень. Також з четвертого класу вивчається друга іноземна мова – французька. В школі не існує дзвінків, діти завжди перебувають з учителем і під наглядом вихователя. Як зазначає директор Анна Совінська, дитина повинна почувати себе безпечно, тому що вона є в своїй групі. В школі немає перерв, де «лавина» дітей пливе по

коридору закладу. Проте є «простір», де дитина може набувати досвіду, розвиватися та гратися, одночасно почувуючи себе безпечно. Завдяки цьому у закладі немає нещасних випадків і галасу, який заважає навчанню. Таким чином, школа забезпечує умови навчання з дотриманням основ безпеки, а також охорони здоров'я. Учні почувують себе тут добре, тому, за словами директора, батьки обирають саме цю школу, погоджуючись з концепцією навчання за Дальтонським планом.

Заслуговує на увагу шкільна система обліку результатів успішності, яка узгоджена з постановою МЕНiS (Міністерства Народної Освіти і Спорту) з питань критеріїв оцінювання, класифікації та успіхів учнів, а також проведення екзаменів та перевірки в школах.

Щороку на перших уроках учителі інформують учнів, а також їхніх батьків (на батьківських зборах) про вимоги щодо освіти, які виходять з реалізації програми навчання, а також про способи перевірки освітніх досягнень учнів. Оцінки мають бути зрозумілі для учнів та батьків. На прохання учнів чи батьків вчитель, що ставить оцінки, повинен їх обґрунтувати. При оцінюванні фізичної підготовки, праці, музики і художньої культури, якщо вони не є основними предметами, особливо беруться до уваги зусилля, зроблені учнями у виконанні обов'язків, пов'язаних зі специфікою цих занять.

Облік результатів успішності у початкових класах в «Школі для дитини» - це опис дидактичних і виховних досягнень дитини, специфіки розвитку у визначному часовому періоді, а також вказівки до подальшої роботи як дитині, так і вчителю. Учителі початкової школи для свого класу виробляють різного виду системи мотивування та оцінювання поточного розвитку учнів та підвищення їхніх умінь.

Згідно вимог Дальтонського плану вчителі під час щомісячних зустрічей з батьками надають інформацію про карту праці дитини, розроблену індивідуально для кожного учня. Карта готується у 2 екземплярах, один з яких надається батькам, інший, підписаний вчителем та учнем, архівується в папки досягнень учня. Піврічна оцінка готується у формі таблиці, тобто це опис, що визначає здібності та досягнення учня. Форма оцінки готується індивідуально кожним учителем інтеграційного навчання, а також вчителями іноземних мов. Додатково вчителі організують індивідуальні зустрічі з вчителем та учнем з метою обговорення підготовлених оцінок.

Навчання в «Школі для дитини» платне. Набір до школи відбувається у два етапи: – перший етап – набір на основі заяв про намір навчатися у школі та запис до списку бажаючих

у секретаря школи. Бажаючі вступити до школи повинні ознайомитись зі Статутом школи; – другий етап набору проводиться директором школи. Він базується на розмові з дитиною та її батьками. Після закінчення другого етапу набору про прийняття дитини до школи на вільне місце вирішує директор школи. Позитивне рішення директора закінчується підписанням контракту з батьками дитини. Через 2 тижні після підписання контракту батьки дитини зобов'язані вплатити одноразовий внесок. Після здійснення всіх вищезазначених умов дитину приймають до школи.

Як зазначає директор Анна Совінська, батьки записують своїх дітей до «Школи для дитини» мінімум за рік, тому на наступний 2013/2014 навчальний рік вже немає вільних місць. Таким чином, батьки мають можливість вирішити, чи вибрати дану школу, чи іншу, чи погодитись на концепцію виховання даної школи, чи ні. На думку Анни Совінської, кожен має свободу вибору, і для неї кожна дитина у школі є важливою.

Органами управління школи є Директор та Педагогічна Рада. В школі можуть діяти також Батьківська Рада та Самоврядування учнів. Школою керує директор. Добро учня та його здоров'я є найважливішою метою, якої дотримуються всі органи школи.

Вчителі та батьки «Школи для дитини» стисло співпрацюють у дидактичних і виховних справах. Крім того, батьки мають право висловити свою думку щодо праці школи та представити її директору, а у подальшому – Керуючому Органу.

З метою аналізу дидактично-виховної роботи закладу нами було проведено письмове опитування батьків учнів «Школи для дитини». Батьки 140 учнів школи (тобто 100%) прийняли участь в опитуванні.

На запитання, чи любить Ваша дитина ходити до школи, за шкалою від 1-5, де вища оцінка означає найбільше задоволення, на 5 відповіли 53% дітей, на 4 – 29%, на 3 – 12%, на 2 - 6%, на 1 – 0% дітей.

На прохання навести три приклади, які є найпривабливішими для їхньої дитини в школі, батьки відповіли:

- похід до театру, бібліотеки, музею: 10%
- шкільні заходи (наприклад, карнавал, Halloween, День міста): 9%
- уроки англійської мови з Native Speaker: 7%
- можливість користування комп'ютером: 7%
- цікаві заняття: 9%
- перебування у Світлиці: 9%
- однокласники: 12%
- WF: 9%
- позакласні заняття: 14%

- приємні вчителі: 14%
- басейн: 7%

На запитання, чи заняття у школі є цікавими для Вашої дитини, 22% батьків відповіли, «так». 50% батьків зазначили, що більшість занять є цікавими, 22% - тільки деякі, 3% батьків відповіли, що діти рідко роблять щось цікаве і ще 3% батьків зазначили, що їх дітям найчастіше нудно на заняттях у школі.

На питання, чи Ваша дитина може самостійно виконати домашнє завдання, 26% батьків відповіли «так, може». 58% батьків зазначили, що інколи їх дитині хтось допомагає і 16% відповіли «ні, завжди хтось допомагає».

На запитання про якість отримання інформації щодо досягнень дитини, батьки відповіли наступним чином:

- інформація про досягнення моєї дитини є ретельною і вичерпною: 75%;
- найчастіше я дізнаюся лише про проблеми у навчанні своєї дитини: 10%;
- мене тільки інформують про оцінки моєї дитини: 10%;
- мене практично не інформують про досягнення моєї дитини: 5%.

На прохання навести три приклади, що є найменш приємним для їхньої дитини в школі, батьки відповіли:

1. докучливі однокласники: 29%
2. вчителі, які запізнюються: 3%
3. довгий час очікування результатів тестів: 3%
4. багато дітей у Світлиці для молодших школярів: 3%
5. не подобається їдальня: 3%
6. приходити на заняття WF та басейн: 3%
7. носіння важкого рюкзака: 3%
8. не всіх дітей сприймають однаково: 3%
9. брак шкільних дзвінків: 3%
10. рідко перебуваємо на вулиці: 3%
11. несмачні та холодні обіди: 7%
12. занадто короткі перерви: 7%
13. брак безкоштовних гуртків: 3%
14. поведінка під час занять: 3%
15. часті заміни вчителів: 3%
16. занадто довге перебування у «зеленій школі»: 3%
17. невелика кількість занять після школи: 3%
18. мало часу для сніданку: 3%
19. багато тестів: 3%
20. ранній початок занять: 3%
21. заборона користуватись електронними іграми: 3%
22. малий вибір спортивних занять для молодших школярів після школи: 3%

На прохання зазначити за 5-ти бальною шкалою (де 5 – найвищий бал) переваги та недоліки

школи, в якій навчається дитина, батьки відповіли:

- моя дитина має в школі хороших однокласників: 3.8
- я можу розраховувати на допомогу вчителів у випадку проблем з моєю дитиною: 4.3
- школа розвиває здібності та захоплення моєї дитини: 3.6
- моя дитина постійно робить прогрес: 4.2
- в школі є випадки агресії та насилля: 2.4
- я хвилююся, що в школі можуть з'явитися цигарки та наркотики: 2.1
- школа добре організована і в ній панує порядок: 3.8
- батьківські збори добре підготовлені: 3.9
- моїй дитині надається кваліфікована перша допомога шкільної медсестри: 3.2
- я добре оцінюю працю секретаріату школи: 4.5

Дані анкети дають підстави стверджувати, що в «Школі для дитини», як і в будь-якому іншому навчальному закладі, існують певні проблеми. Вони пов'язані, в основному, з вихованням, нормальним ритмом праці та відпочинку дітей. Як зазначає Анна Совінська, вони не пов'язані лише з тим, що це приватна школа - це проблеми суспільства в цілому. До певної міри має значення і те, що не кожний з батьків розуміє концепцію нового виховання, тобто що «альтернативне» – значить «вільне». Суть альтернативної школи полягає в тому, що дорослий має усвідомити свою позицію: «я тобі допоможу, але існують межі». У «Школі для дитини» така межа існує. Підтвердженням цьому є той факт, що діти в обов'язковому порядку по понеділках приходять у формі: у хлопчиків - біла сорочка, краватка, у дівчаток – блузка, спідниця. В інші дні вони одягаються за своїм уподобанням. Разом з тим на одязі дитини завжди має бути герб школи. Таким способом діти презентують школу. Це є виявом поваги до школи та вчителів. Також від учнів вимагається поваги до вчителя. У свою чергу, в школі не допускаються будь-які прояви образи дітей. Таким чином, в школі реалізується співпраця як одна з головних умов впровадження Дальтонської педагогіки.

Викликає інтерес і назва школи. До певної міри вона викликала дискусії як серед педагогічної громадськості, так і, особливо, серед батьків учнів. Останні, як зазначає засновниця «Школи для дитини», не люблять слово «експеримент, інновації, альтернативний». Вони хочуть знати слово «видатний, досконалий, суперкласний». Можливо, на її думку, назва «Школа для менеджера, Британська, американська, міжнародна, проєкційна школа» більшою мірою задовольнила б амбіції батьків. Але її засновники виходили

з того, що дитина, за словами Януша Корчака, є найважливішою.

Тому з досвіду роботи «Школи для дитини» можна зробити висновок, що в альтернативна школа - це нормальна школа, тобто та, де кожна ланка процесу виховання є важливою. Це школа,

в якій не забувається, що діти та батьки мають відповідні права та обов'язки. Це ж саме стосується вчителів. Альтернативні школи - це всі ті навчальні заклади, які щось змінюють, які борються з нудьгою, зі страхом, з рутинною, лінійною та з пасивністю вчителів та учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Parhurst E. Wykształcenie według planu daltońskiego.- Lwów-Warszawa: Książnica-Atlas. Zjednoczone Zakłady Kartogr.i Wydawnicze Tow.Naucz.Szkół Śr.i Wyższ., S.A., 1928.- 122 s.
2. Röhnel R., Wenke H. Pedagogika planu daltońskiego.- Sor-Man, Łódź, 2011.- 203 s.
3. Śliwerski B. Recepcja planu daltońskiego Helen Parkhurst w Polsce// Röhnel R., Wenke H. Pedagogika planu daltońskiego.-Sor-Man, Łódź, 2011.- s.7-19
4. <http://www.school4child.pl/dokumenty/Statut.pdf>

Kravets I.L. School for Child

Abstract: The Dalton plan as a revived conception of alternative education in Poland is considered in the article. As an example, it is given the educational establishment "School for Child", which represents the ideas of alternative education in the system of updated model teaching in accordance with Dalton plan. It is analyzed the basic principles of the school, based on freedom, combined with responsibility, self-reliance, as well as the cooperation of the participants of pedagogical process. The main areas of education in the "School for Child" are defined: education of creative and active individuals, preparing the child for life in the union with himself, the other people and nature, as well as helping the child in his comprehensive development. It is conducted a written survey of the pupils' parents in «School for child», it is analyzed didactic and educational work of the alternative school.

Keywords: alternative education, Dalton pedagogy, alternative school.

Кравец И.Л. Школа для Ребёнка

Аннотация: В статье рассматривается Дальтонский план как возрождённая концепция альтернативного образования в Польше. Как пример, приведено образовательное заведение «Школа для ребёнка», который воплощает идеи альтернативного образования в системе обновлённой модели обучения по Дальтонскому плану. Проанализированы основные принципы работы школы, которые основываются на свободе, объединённой с ответственностью, самостоятельности, а также на сотрудничестве участников педагогического процесса. Определены основные направления обучения и воспитания в «Школе для Ребёнка», а именно: воспитание творческих и активных личностей, подготовка детей к жизни в единстве с собой, другими людьми и природой, а также помощь ребёнку в его всестороннем развитии. Проведён письменный опрос родителей учеников «Школы для Ребёнка», проанализирована дидактически-воспитательная работа альтернативной школы.

Ключевые слова: альтернативное образование, дальтонская педагогика, альтернативная школа.